

U Splitu je u nedjelju, 14. travnja, svečano obilježena 74. godišnjica osnivanja Prve narodne Vlade Republike Hrvatske, tada u sklopu federalne države Jugoslavije.

Svečanost je održana na Narodnom trgu, ispred Stare Gradske vijećnice u kojoj je 14. travnja 1945. godine Vlada i osnovana i u kojoj je priređena prigodna izložba posvećena tom događaju.

Svečanost je održana u organizaciji Udruge antifašista i antifašističkih boraca Grada Splita (UAAB) i Udruge veterana Domovinskog rata i antifašista (VeDRA), a pod pokroviteljstvom Saveza antifašističkih boraca i antifašista (SABA) Republike Hrvatske.

Potpredsjednik SABA Juraj Krstulović je pozdravljajući okupljene građane naglasio da je osnivanje te Prve vlade, prije 74 godine, označilo prelazak iz ratnog u mirnodopsko razdoblje.

„Upravo kroz formiranje te vlade mi ističemo završetak oružane borbe u Drugom svjetskom ratu. Žao mi je što ne možemo, barem onako kako u knjigama vidimo da je bilo, dočarati sliku otprije 74 godine, kada je cijeli Split bio na Rivi i ovdje na Pjaci i po kalama. Djeca u špaliru s cvijećem dočekivala su predstavnike ZAVNOH-a koji su održali sjednicu na kojoj su izabrali prvu Vladu Hrvatske. Danas se slika malo promijenila, ali ništa zato. U koloni smo, tu smo, ne posustajemo“, istaknuo je Krstulović.

Predsjednik splitskog UAAB-a Josip Milat je podsjetio na riječi tadašnjeg predsjednika ZAVNOH-a, velikog pjesnika Vladimira Nazora, koji je obraćajući se okupljenom mnoštvu rekao kako će se tog dana izabrati narodna Vlada, jer se to i događa uz odobrenje okupljenog naroda „Mi ćemo ovdje izabrati narodnu vladu i ta vlada vrijedi. Nema ni jedne vlade koja bi tako iskreno i tako čvrsto bila izabrana kao vlada što ćemo je sada sastaviti“, rekao je tada Nazor. „To je bila istinska narodna višestranačka vlada jer je odražavala strukturu sastava antifašističkog pokreta svih hrvatskih građana. Predstavljala je sve napredne snage antifašističke Hrvatske, o čemu govori stranački i nacionalni sastav njenih ministara,“ kazao je Milat.

Osvrćući se na aktualnu situaciju u Hrvatskoj naglasio je kako svjedočimo stalnim pokušajima prekrajanja povijesti. „Povijesne istine se ne mogu promijeniti, ma koliko se to trudili kvazi objektivni znanstvenici, tzv. veliki Hrvati i apologeti tzv. NDH. Da je NDH bila izdajnička, antihrvatska, fašistička tvorevina nije vrijednosni sud nego nepobitna povijesna činjenica“, istakao je Milat, dodavši da su osnivanje Vlade, između ostalih, pozdravili u ime Katoličke crkve dr. Jerolim Mileta, biskup šibenski te prota Milan Macura, zaželjevši da Federalna Hrvatska bude sretna i od boga blagoslovljena. „Mi antifašisti, a vjerujem i svi slobodoljubivi i demokratski opredijeljeni građani, bili bi radosni, u ovom duhu, čuti riječi i od naših današnjih i ne samo duhovnih i svjetovnih dužnosnika. Umjesto toga tužni smo, jer danas svjedočimo: zahtjevu desnice da se iz Preambule Ustava izbaci ZAVNOH, kao jedan od temelja hrvatske državnosti. Iskazivanju lažnog domoljublja tvrdnjom da je suvremena Hrvatska nastala na kvislinško-zločinačkoj tvorevini tzv NDH, a ne na borbi stotina tisuća antifašista - boraca i pripadnika masovnog pokreta otpora nacifašizmu - na zasadama NOB-a i ZAVNOH-a. Svjedočimo bezobzirnom i čestom negiranju naše antifašističke prošlosti, uništavanju antifašističkih i postavljanja spomen obilježja s fašističkim znakovljem, sve češćim javnim zalaganjem za legalizacijom pozdrava „Za dom spremni“ kao navodnim starim hrvatskim, a ne ustaškim pozdravom, stalnom naglašavanju pa i najviših državnih dužnosnika, osude svih totalitarnih režima čime se svjesno umanjuje zločinački karakter NDH. Svjedočimo umanjivanju, čak bezobzirnom negiraju postojanja nevinih žrtva konc-logora u Jasenovcu, uz istovremeno s državnim pokroviteljstvom odavanje najvećeg državnog i crkvenog pijeteta ne baš svim nevinim žrtvama Blajburga. Svjedočimo stalnom i javnom obilježavanju 10. travnja dana osnivanja kvislinške NDH te davanja svećanih misa za ustaškog poglavnika Antu Pavelića. Stalnom ignoriranju obaveze provedbe odredaba Deklaracije o antifašizmu Hrvatskog Sabora iz 2005. godine te upornom odbijanju gradske vlasti u Splitu da se vrate barem neka imena ulica i trgova koja bi podsjećala na antifašističku epopeju gotovo svih njegovih građana“ kritički se osvrnuo

Milat na aktualnu svakodnevicu, dodavši da će se unatoč svemu tome „antifašisti i dalje zalagati za očuvanje kulture sjećanja i promicanje antifašističke vrijednosti, jer Hrvatska i svi njeni građani to zaslužuju“ te je pozvao da se svi suočimo s istinom i prošlošću. „To je temeljna pretpostavka i zalog naše istinske i svekolike svjetlije budućnosti“, zaključio je Milat.

Tajnik VeDRA-e Zoran Radman je istakao kako je narodno oslobodilački pokret svrstavši Hrvatsku na pravu stranu povijesti, kroz odluke AVNOJA-a i ZAVNOH-a te formiranja Prve Narodne Vlade postavio temelje modernoj Hrvatskoj državi. Naglasio je da je ta vlada imala sve prerogative vlade u suvremenom smislu te da su kasnija politička i konstitucionalna rješenja bila izuzetno važna kao temelj stjecanja nezavisnosti i međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. „Današnja Republika Hrvatska, koja u izvorišnim osnovama Ustava ima ugrađene antifašističke tekovine, koja je obranjena u Domovinskom ratu slijednica je upravo države Hrvatske utemeljene u Narodno oslobodilačkoj borbi i razvijanoj kroz socijalističko razdoblje“, kazao je Radman dodavši da „na žalost, danas pored općeprihvaćenih i znanošću valoriziranih činjenica postoje nastojanja revidiranja povijesti kroz zanemarivanja ovih značajnih događaja, stalnu priču od „dva totalitarizma“, uz afirmiranje zločinačkog ustaškog pokreta, na što pak dolaze sve jače reakcije iz međunarodnog okruženja“. S tim u vezi je ukazao da je upravo iz tih razloga „potrebno obilježavati ove datume i ponavljati već znane povijesne činjenice i promicati vrijednosti antifašističkog rata i antifašizma, jer nam fašizam s novim licem kuca na vrata“.

Izaslanik splitskog gradonačelnika, njegov savjetnik, Ivica Grubišić Gire je kazao kako ga raduje što se i ove godine obilježava datum koji ima posebno mjesto u povijesti Splita i Hrvatske – dan kada je, baš na istom mjestu gdje se održava i proslava, osnovana prva narodna vlada Hrvatske – „Hrvatske koja je svoje osamostaljenje dočekala u listopadu 1991. godine, iznova otkupljujući svoju slobodu u Domovinskom ratu, plaćajući je tisućama života, među kojima su bili i mnogi naši sugrađani, kao što je to bilo i tijekom antifašističke borbe u II svjetskom ratu, što nikada nasmijemo zaboraviti, jer je njihova žrtva zalog naše slobode, slobodarskog Splita i slobodne antifašističke Hrvatske“. Potom je podsjetio na riječi predsjednika ZAVNOH-a i prvog predsjednika Narodne Republike Hrvatske, Vladimira Nazora, kako je „suđeno da naša nova vlada nastane usred proljeća u Dalmaciji, koja je kolijevka hrvatske državne ideje i hrvatske kulture, u gradu Splitu, koji je u drevno vrijeme osjetio, a i vidio hrvatske kraljeve, koji su se u obližnjem Solinu krunili. U gradu Splitu, koji se uvijek opirao okupatorima i pokazao smjelost i odvažnost u najtežim trenucima našeg narodnog ustanka“. S tim u vezi Grubišić je istaknuo kako „nema nikakve sumnje da je ovaj značajan događaj bio dio dugogodišnjeg državotvornog procesa stvaranja današnje samostalne demokratske Republike Hrvatske, izgrađene na vrijednostima antifašizma, kako iz II svjetskog rata, tako i iz Domovinskog rata. Sa ZAVNOH-ovskom Hrvatskom i Ustavom iz 1974. godine stvorene su pravne osnove za osamostaljenje današnje neovisne, samostalne i demokratske Republike Hrvatske. U tom smislu, svaka nova obljetnica osnivanja Prve narodne Vlade Hrvatske u Splitu, jest prilika da novim naraštajima skrenemo pozornost na činjenicu da nam slobodu i državu nitko nije poklonio, nego da se za nju trebalo krvavo izboriti, kako za vrijeme antifašističke borbe u II SR, tako i za vrijeme Domovinskog rata“, zaključio je Grubišić.

Skupu se obratio i Tomislav Đonlić, izaslanik župana splitsko-dalmatinskog Blaženka Bobana. On je osnivanje Prve narodne Vlade stavio u širi povijesni kontekst, naglasivši da je njeno osnivanje važan događaj u povijesti Splita, ali i za našu nacionalnu povijest. "Split i Dalmacija su uvijek bili prvi u našem nacionalnom kontekstu," rekao je Đonlić.

Pozdravnim govorima je prethodilo polaganje cvijeća na spomen ploču u lođi Stare gradske vijećnice, a koje su, uz organizatore i Grad Split, položili predstavnici stranaka SRP-a, Nove ljevice i SDP-a, nakon čega je održana i minuta šutnje.

Nakon govora u atriju vijećnice je otvorena izložba fotografija s konstituiranja Prve narodne Vlade, na kojoj je građanima dijeljena prigodno tiskana brošura NARODNA VLADA HRVATSKE.

Izložba je otvorena u istom prostoru u kojem je Vlada konstituirana, a koji čin je tada pozdravilo mnoštvo okupljenih građana, a sa svih splitskih crkava su se oglasila zvona slaveći taj događaj.

Ujutro, prije same proslave na Narodnom trgu, izaslanstva SABA i VeDRA-e su na splitskom groblju „Lovrinac“, položila cvijeće na grob Vicka Krstulovića, ministra u Prvoj narodnoj Vladi Hrvatske.